

Post-corona; Forgetting the Crisis, Losing Opportunities, or Continuing Virtual Education in Universities of Medical Sciences

Marjan Arab-Rahmatipour ^{1*}, Alireza Ebadollahi-Natanzi ², Gholamreza Arab-Rahmatipour ³

1. Department of Young Researchers and Elite Club, Tehran Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
2. Department of Medicinal Plants, Imam Khomeini Higher Education Center, Agricultural Research, Education and Extension Organization (AREEO), Karaj, Iran.
3. Department of Pathobiology Laboratory, Farabi Hospital, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

ARTICLE INFO

Article type

Letter to the editor

Article history

Received: 2023.07.17

Accepted: 2023.09.29

Keywords

Post-corona,
Cyberspace,
Education and Research,
Medical Sciences.

10.22038/hmed.2023.73805.1284

ABSTRACT

With the subsidence of the waves of the COVID-19 pandemic and its end, despite the identification of many strengths and weaknesses of using virtual methods of education at that time, it was expected that this path would have received more attention and transformation. Examining the archive list of journals shows a decrease in articles in this field and it seems that research is moving away from this issue. The past has shown that big events sometimes appear unexpectedly, so the opportunity should not be missed. In the post-corona situation, when tranquillity has been established in the communities, it is the best time to continue planning in order to strengthen the necessary infrastructure to facilitate the best possible application of virtual training and develop appropriate programs and protocols with the approach of medical education. In this regard, we can benefit from the experiences of universities that have been pioneers in this matter in the past. Also, with field research by professors and students, appropriate solutions were adopted to improve the development of educational systems based on virtual space. Also, research in this field can be presented as a lesson unit in students' educational programs.

Cite this paper as:

Arab-Rahmatipour M, Ebadollahi-Natanzi A, Arab-Rahmatipour G. Post-corona; Forgetting the Crisis, Losing Opportunities, or Continuing Virtual Education in Universities of Medical Sciences. *Horizon of Medical Education Development*. 2024;15(1):1-5

* Corresponding author: Marjan Arab-Rahmatipour

Address: Tehran, Simon Bulivar Blvd, Daneshgah Blvd, Science and Research Branch.

Email: marabrahmatipour@gmail.com

پسا کرونا؛ فراموشی بحران، از دست دادن فرصت ها و یا تداوم آموزش های مجازی در دانشگاه های علوم پزشکی

مرجان عرب رحمتی پور^{1*}، علیرضا عبادالهی نطنزی²، غلامرضا عرب رحمتی پور³

۱. گروه باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، واحد علوم و تحقیقات تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. گروه گیاهان دارویی، مرکز آموزش عالی امام خمینی، سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی (AREEO)، کرج، ایران.

۳. آزمایشگاه پاتوبیولوژی، بیمارستان فارابی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.

مشخصات مقاله	چکیده
نوع مقاله	با فروکش کردن موج های پاندمی کووید-۱۹ و پایان آن، با وجود مشخص شدن بسیاری از
نامه به سردبیر	نقاط قوت و ضعف استفاده از روش های مجازی آموزش در آن برهه از زمان، انتظار می رفت
پیشینه پژوهش	این مسیر دستخوش توجه و تحول بیشتری شده باشد. بررسی فهرست آرشیو مجلات نشان
تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۲۶	دهنده کاهش مقالات در این زمینه است و به نظر می رسد پژوهش ها از این موضوع در حال
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۷/۰۷	فاصله گرفتن است. گذشته نشان داده است که حوادث بزرگ گاهی غافلگیرانه ظهور
کلمات کلیدی	می کنند پس نباید فرصت بدست آمده را از دست داد. در شرایط پسا کرونا که آرامش در
پسا کرونا، فضای مجازی، آموزش و پژوهش، علوم پزشکی.	جوامع برقرار گردیده است. بهترین زمان برای تداوم برنامه ریزی در جهت تقویت
	زیرساخت های لازم برای تسهیل کاربردی نمودن هرچه بهتر آموزش های مجازی و تدوین
	برنامه ها و پروتکل های مناسب با رویکرد آموزش پزشکی می باشد. در این خصوص می توان
	از تجارب مراکز دانشگاهی که در گذشته نیز در این موضوع پیشقدم بوده اند بهره مند شد.
	همچنین با پژوهش های میدانی توسط اساتید و دانشجویان در بهبود تدوین نظام های آموزشی
	بر پایه فضای مجازی راهکارهای مناسبی اتخاذ نمود. همینطور پژوهش در این زمینه می تواند
	به عنوان یک واحد درسی در برنامه های آموزشی دانشجویان ارائه گردد.
10.22038/hmed.2023.73805.1284	

نحوه ارجاع به این مقاله

Arab-Rahmatipour M, Ebadollahi-Natanzi A, Arab-Rahmatipour G. Post-corona; Forgetting the Crisis, Losing Opportunities, or Continuing Virtual Education in Universities of Medical Sciences. *Horizon of Medical Education Development*. 2024;15(1):1-5

ایمیل: marabrahmatipour@gmail.com

*نویسنده مسئول: مرجان عرب رحمتی پور

آدرس: تهران، بلوار سیمون بولیوار، بلوار دانشگاه، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات،

نامه به سردبیر

تحولات غیر منتظره همه‌گیری کووید-۱۹، پیامدهای ناخوشایندی را به همراه داشت و سبب برهم زدن نظم جوامع و مرگ میلیون‌ها نفر در سراسر جهان گردید (۱). از سویی این سناریو هشدار بود تا در تمام عرصه‌های زندگی تغییرات زیربنایی بسیاری بوجود آیند و در برنامه‌ریزی‌های دولت‌ها نیز به‌عنوان یک اصل مهم در نظر گرفته شوند.

به رغم کسب تجربیات ارزشمند در این بحران، با گذشت زمان هر چند کوتاه از پایان پاندمی بسیاری از طرح‌هایی که در این راستا می‌بایست برنامه‌ریزی و اجرایی شوند، به فراموشی سپرده شدند. لذا مروری اجمالی و یادآوری آنچه که اتفاق افتاده می‌تواند مسئولین آموزش و پژوهش کشور را در جهت برنامه‌ریزی صحیح و به موقع مصمم‌تر نماید.

در جریان همه‌گیری کووید-۱۹ و با تداوم آن مسیر آموزش نیز دچار فراز و نشیب‌هایی شد (۲). در این همه‌گیری به علت سرایت سریع بیماری و الزام به رعایت فاصله‌گذاری اجتماعی، استفاده از امکانات سنتی در فضای آموزشی دانشگاه‌ها میسر نبود، بنابراین به منظور رویارویی با این چالش، شاهد انتقال آموزش از روش‌های سنتی به مجازی بودیم (۳). استفاده از فضای مجازی در مدارس، دانشگاه‌ها و همچنین برگزاری سمینارها به عنوان یک آلترناتیو ویژه، سمت و سویی قابل قبول در مسیر آموزش بوجود آورد.

ارائه راهکارهای مختلف و رفع مشکلات در جریان برگزاری کلاس‌ها و همچنین نحوه آموزش و امتحانات سبب شد تا پژوهشگران بسیاری نظرات و پیشنهادات خود را در قالب مقالات متعدد ارائه نمایند (۱، ۴-۶). مجموعه این اقدامات و همچنین حمایت مسئولین و متولیان سلامت کشورهای مختلف در زمینه‌های آموزشی پیشرفت‌های مهمی را رقم زد.

با توجه به اینکه آموزش مجازی در زمان همه‌گیری کووید ۱۹ گسترش پیدا کرده بود، فرصتی را فراهم ساخت تا دانشجویان بعنوان عنصر اصلی یادگیری، تجربیات بیشتری در خصوص آموزش مجازی کسب نمایند. به همین دلیل آن‌ها بهتر می‌توانند در خصوص مسائل و مشکلات این روش اظهار نظر کنند (۴). در بعضی از پژوهش‌ها به بررسی

مشکلات استفاده از آموزش مجازی پرداخته شده و راهکارهایی نیز ارائه نموده‌اند (۷). برخی تحقیقات نیز نشان‌دهنده رضایت دانشجویان از آموزش مجازی در دوران پاندمی می‌باشد ولی کیفیت آموزش در بخش بالینی و عملی را نگران‌کننده گزارش کرده‌اند (۵، ۶).

سرعت پیشرفت‌های علمی در پژوهش‌های آموزش پزشکی، زمینه ساز تغییرات مداوم و بروز رسانی مستمر در برنامه‌های آموزش پزشکی است. بنابراین با احتمال شیوع بیماری‌های ناشناخته در آینده باید برنامه‌های درسی قابل جایگزین در کوتاه‌ترین زمان در نظر گرفته شوند (۸). در سال‌های گذشته، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تأکید بر ارائه آموزش‌های علوم پزشکی در بستر فضای مجازی داشت، اما در عمل حرکت قابل توجهی صورت نگرفت و تنها برخی دانشگاه‌ها اقدام به برگزاری دوره‌های مجازی کرده بودند (۹). روش‌های آموزش از راه دور و همین‌طور دوره‌های الکترونیکی در برخی از دانشگاه‌ها از جمله دانشگاه ابوریحان، شیراز و فردوسی مشهد برگزار می‌گردیده است (۱۰). با این حال این مراکز نمونه‌هایی هستند که تجارب ارزشمندی در این زمینه کسب نموده‌اند و سایر سازمان‌های آموزشی نیز می‌توانند از دستورالعمل‌های آن‌ها بهره‌مند شوند.

با کاهش روند هجومی همه‌گیری و پایان آن، به نظر می‌رسد در بسیاری از مراکز مهم مانند دانشگاه‌ها، این حادثه بزرگ فراموش شده و یا توجه کمتری به آن می‌شود. البته در برخی از مراکز نیز استفاده از روش آموزش‌های مجازی جزئی از مرحله تحصیلی شدند. در حال حاضر بیش‌ترین استقبال کنندگان از این شیوه آموزش، موسسات آموزشی غیر انتفاعی به‌ویژه برگزارکنندگان کلاس‌های زبان، موسیقی و هنری هستند.

دستاوردهای دوران کرونا در عرصه آموزش و تحول نظام آموزشی نیازمند استانداردها و ضوابط جدید می‌باشد. اکنون این سؤال مطرح است که آیا سیاستگذاری جدیدی در عرصه مدیریت‌های کلان جامعه و با تأکید بر شرایط اضطراری و بحران‌ها در آموزش صورت گرفته است یا خیر؟ به هر حال، برای جلوگیری از غافلگیری در چنین مواردی، نباید اقدامات مؤثر را فراموش کرد. فرصتی که در اتفاق ناگوار همه‌گیری

متولیان برنامه‌ریزی کشور نیز باید با تخصیص بودجه مخصوص و مناسب برای پژوهش در این زمینه گام موثرتری برداشته و آمادگی مراکز خود را به‌روز نمایند. دانشگاه‌ها نیز با تجهیز کلاس‌های درس، آزمایشگاه‌ها، خوابگاه‌ها و کارگاه‌های آموزشی تدابیر لازم را پیش‌بینی نمایند.

همچنین رفع مشکلات اینترنتی و استفاده از ابزارها و نرم افزارهای مناسب آموزشی دانشگاهی و همخوان با بستر اینترنتی کشور با قابلیت بارگذاری فایل‌ها و مقاوم در برابر بدافزارها و همچنین قابل اشتراک‌گذاری با سایر مراکز علمی، از انتظارات کاربران علمی فضای مجازی در عرصه آموزش و پژوهش می‌باشد.

تضاد منافع

نویسندگان مقاله اعلام می‌دارند که در این پژوهش هیچگونه تعارضی در منافع وجود ندارد.

مشارکت نویسندگان

پاسخگویی به	بررسی	تجزیه و	جمع آوری و/یا
تمام	انتقادی و	نگارش پیش	پردازش داده‌ها
جنبه‌های کار	ویرایش	نوین اصلی	
		تحلیل و/یا	طراحی طرح
		تفسیر	مفهوم سازی

							م.عرب رحمتی پور
							ع.عبدالهی نطنزی
							غ.عرب رحمتی پور

*رانهمای رنگ‌ها:

≥ ۲۵٪
  ۲۶ تا ۵۰٪
  ۵۱ تا ۷۵
  ≤ ۷۶٪

References

1. Arab-Rahmatipour M, Ebadollahi-Natanzi A, Arab-Rahmatipour G. A perspective of the COVID-19 pandemic: invasion of a suspicious virus to health, economic and social spheres (A brief overview). *Journal of Humanities Insights*. 2021;05(03):12-18.
2. Arab-Rahmatipour M, Ebadollahi-Natanzi A, Arab-Rahmatipour G. COVID-19 crisis, an opportunity to integrate pandemic learning into evolution of education and research process in medical universities. *Horizon of Medical Education Development*. 2021;12(2):1-5.
3. Zamani Z, Asadi I, Ameri Z. The necessity of correction of the educational curriculum of medical sciences based on COVID-19. *Horizon of Medical Education Development*. 2022;13(3):85-95.
4. Rafieemehr H, Mohamadpour A, Immeni B, Vakillimofrad H, Asadi A, Judge Khanlu K, et al. Design and psychometric of a questionnaire to identify the challenges of virtual education in the epidemic of Covid-19. *Horizon of Medical Education Development*. 2022;13(3):33-43.
5. Asadi M, Amirpourharadasht S, Shahraki M. Challenges of dental education in the post-COVID-19e era, the positive and negative effects of COVID-19 pandemic on the dental education system. *Iranian Journal of Medical Education*. 2023;23(14):92-93.
6. Hung M, Licari FW, Hon ES, Lauren E, Su S, Birmingham WC, et al. In an era of uncertainty: Impact of COVID-19 on dental education. *Journal of Dental Education*. 2021;85(2):148-56.
7. Dehghani M, Zolfaghari M, Najimi A. Obstacles for establishing interaction between faculty members and students in virtual courses :A Qualitative study. *Iranian Journal of Medical Education*. 2023;23(8):48-60.
8. Salehi AM, Ahmadian M, Habibi P, Riahi G. COVID-19: principles of change management to modifying medical curriculum. *Horizon of Medical Education Development*. 2022;12(4):1-6.
9. Ghafourifard M. The promotion of virtual education in Iran: The potential which turned into reality by Coronavirus. *Iranian Journal of Medical Education*. 2020;20(4):33-4.
10. Kianifar H, Moazzen N, Khalesi M, Pourbadakhshan N. E-learning in Akbar hospital in Mashhad at the beginning of Covid-19 pandemic. *Horizon of Medical Education Development*. 2022;13(1):59-68.

